

Social forskning behöver en rationell organisation

Axel Gisslén

Behovet av social forskning har ofta behandlats i SMT. I denna artikel knyts forskningsbehovet till diskussionen om socialvårdens målfrågor. Nya mål förändrar inte socialvården. Men nya mål tillsammans med resurser och metoder för ett annat sätt att arbeta kan ge socialvården ett nytt innehåll.

Författaren är verksam vid Göteborgs socialförvaltning.

Årets departementsbehandling

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna framlade 1969 förslag om inrättande av fyra professorer vid socialhögskolorna i Stockholm, Lund och Göteborg. Två av professurerna föreslogs inrättade budgetåret 1970/71 och två påföljande år. Professurerna förutsattes få klart olika ämnesinriktning. Samarbetsnämndens förslag framfördes sedan utbildningsdepartementet i 1969 års statsverksproposition hade avvisat ett tidigare förslag i ärendet samt framhållit, att det var "angeläget att samarbetsnämnden i samråd med universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen sökte precisera vilka delar av det socialpolitiska området som borde prioriteras i fråga om forskningsresurser."

I årets statsverksproposition uttalade departementschefen, att en professur inom det socialpolitiska ämnesområdet bör inrättas. Dessförinnan skulle emellertid ytterligare klarläggas tillsättningsförfarandet, innehavarens arbetsuppgifter samt den organisatoriska ramen för verksamheten. Behovet av samordning av forskningsresurserna inom det socialpolitiska området betonades starkt.

Det har givetvis väckt besvikelse, att frågan om forskningsresurser vid socialhögskolorna ännu

inte lösts. Samtidigt bör det inte förnekas, att organisations- och samordningsfrågorna är utomordentligt viktiga. Samarbetsnämndens förslag var på den punkten konventionellt och föga uttömmande. Det grundades av allt att döma icke på någon inträngande analys av arbetsformerna. Det viktiga samspelet med det sociala fältarbetet var t.ex icke klarlagt.

Nya mål förutsätter metodutveckling och resultatvärdering

I SMT:s temanummer om social forskning, nr 4/1969, berördes organisations- och samordningsfrågan från skilda utgångspunkter. En ytterst viktig slutsats, som blev väl underbyggd i flera artiklar, var att det behövs ett effektivt fungerande samband mellan forskning, undervisning och praktisk socialvård (jfr bl.a. Lindegård, sid. 205—207). I de fortsatta förberedelserna för en organisatorisk och resursmässig förstärkning av den sociala forskningen bör detta vara den angelägnaste frågan att lösa: Hur ta ut konsekvenserna av att forskning, undervisning och praktiskt socialt arbete obevkligen hör samman?

Sambandet mellan forskning och socialt fältarbete skall än en gång understrykas med hänvisning till den aktuella debatten om socialvårdens

målfrågor. Förhoppningsvis leder debatten till, att socialvården i framtiden blir mindre hårt styrd av en detaljerad lagstiftning, som innehåller bestämda åtgärds kataloger och bestämda kriterier för de olika åtgärdernas insättande. Alternativet härtill är mer allmänt hållna målformuleringar, som mer anger syftet än medlen i det sociala arbetet. Därmed hänvisas socialvården till "vetenskap och beprövad erfarenhet" istället för den utförliga vägledning lagstiftningen nu ger. Det är ett perspektiv, som det finns anledning att allvarligt begrunda.

Det kommer med all säkerhet att ställa mycket stora krav på socialvården om resultatet av sådana ändrade formella förutsättningar också skall bli reella ändringar till det bättre i socialvårdens sätt att fungera. Socialvården måste bli mer förutsättningslöst och grundligt orsaksutredande, mer inriktad på långsiktiga förebyggande insatser, mer kritiskt observant på behandlingsmetodiken, mer resultatorienterad. Därmed framträder med stor styrka behovet av nära samverkan med en målinriktad social forskning. En fördjupad orsaksanalys kräver inslag av beteendevetenskaplig metodik, de förebyggande insatserna måste baseras på generaliseringar utifrån metodiskt insamlade och bearbetade individdata, behandlingsmetodiken behöver utvecklas genom prövning och experimenterande under strikta förutsättningar, resultatorienteringen måste ta sig uttryck i en kontinuerlig prövning av resultaten mot uppsatta mål — "produktkontroll".

Beträffande organisation och arbetsformer går det att ur den aktuella debatten och en rad praktiska ansatser till nya samarbetsformer vaska fram konturerna till en organisation, som väl skulle tillgodose kravet på ett nära samband mellan forskning, undervisning och socialt arbete. I de tre största städerna förekommer redan ett betydande samarbete mellan de sociala förvaltningarna och forskningsinstitutionerna. Det har bevisat det stora värdet i att låta socialarbetare och forskare etablera ett intimt samarbete i direkt anslutning till pågående verksamhet. Vad som nu krävs är en fastare organisation och ökade resur-

ser. Sammanfattningsvis är det tre åtgärder, som framstår som centrala.

Åtgärder nu!

1. Förstärk resurserna för social forskning genom att inrätta forskartjänster vid socialhögskolorna. Det är nödvändigt för att trygga kontakten mellan undervisningen och en målinriktad social forskning i nära anslutning till det sociala fältarbetet. Det torde också vara nödvändigt för att möjliggöra ett effektivare utnyttjande av den forskningspotential de socialstuderande representerar.

2. Säkra en effektivare samordning av den sociala forskningen genom att inrätta permanenta samrådsorgan med representanter för olika universitetsinstitutioner, socialhögskolorna och kommunernas sociala myndigheter. Kommunerna utanför universitetsorterna kan t. ex. representeras genom kommunförbundets länsavdelningar. Denna samordningsuppgift kan inte fyllas av den samarbetskommitté som knutits till socialdepartementet. Ett praktiskt tvärvetenskapligt samarbete bör etableras på alla universitetsorter. Skall samarbetet få erforderlig stadga krävs sannolikt att det ges resurser för en sekreterarefunktion.

3. Säkra en nära samverkan mellan forskning/undervisning och socialt arbete genom att möjliggöra för kvalificerade socialarbetare att kombinera sin kommunala anställning med statlig anställning som forskare/lärare företrädesvis vid socialhögskola. Det skulle väsentligt öka förutsättningarna för forskningsinsatser i direkt anslutning till det sociala arbetet. Det skulle med säkerhet förbättra socialvårdens effektivitet och ge ytterst värdefulla impulser åt den sociala utbildningen.

Nya mål förändrar inte socialvården. Men nya mål tillsammans med resurser och metoder för ett annat sätt att arbeta kan ge socialvården ett nytt innehåll. Därför bör debatten om socialvårdens målfrågor ytterligare påskynda en lösning av de aktuella organisations- och resursfrågorna för den sociala forskningen.